



Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

ArcheON



FEDEZD FEL

VAS MEGYE és BURGENLAND
RÉGÉSZETI ÉRTÉKEIT!



SALVE IUVENES!

Tudom, hogy nem mindennapi ez az üdvözlés, de talán töri órán, vagy fakton, esetleg a római korban játszódó filmekben már hallottad. Ókortörténész vagyok, ezért a latin nyelv szinte a második anyanyelvem. (Ne aggódj, nekem is sokat kellett tanulnom.)

Az **ArcheON projekt** keretében újabb ásatásokat végezhattünk Szombathely, Sé, Dozmat, Schandorf, Hannersdorf és Rumpersdorf területén. A korábbi feltárásokkal együtt egyre több információnk lesz arról, hogy évszázadokkal, évezredekkel ezelőtt a mai osztrák-magyar határtérségben kik és hogyan éltek.

Ebben a rövid füzetben a legfontosabb tudnivalókat foglaltuk össze abban reménykedve, hogy érdekes lehet számodra, kik jártak az évezredek során ott, ahol most Te. Ha szeretsz biciklizni, érdemes ezen az útvonalon tenni egy kört és megnézni a régészeti látnivalókat, majd eljönni múzeumba, ahol megtalálod a feltárásokból előkerült tárgyakat, bővebben olvashatsz az egyes korszakokról, szakirodalmat találsz könyvtárainkban és kérdezhetsz régészeinktől, történéseinktől.

Ezt se hagyd ki:

Valete!



Csapláros Andrea
múzeumigazgató

„Múlt nélkül nincs jövő,
s mennél gazdagabb a múltad,
annál több fonálon
kapaszkodhatsz a jövőbe.”

(BABITS MIHÁLY)

RÉGÉSZETRŐL RÖVIDEN

Ismerősek ezek a nevek? Indiana Jones, O'Connell, Lara Croft – ők az elmúlt negyven év legnépszerűbb régészei a filmvásznon. Mindhárman igazi kalandorok, veszélyérzetük igen csekély, a Gonosz földi és szellemi erőivel meg kell küzdeniük, mivel a világ megmentése rajtuk múlik.

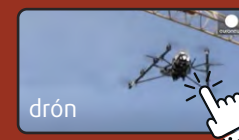
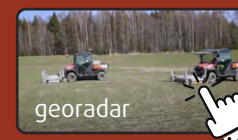
A hivatásos régészek hétköznapijaira kevésbé jellemző, amit a moziban látunk, bár sohasem tudhatjuk, ki lesz közülük az, aki igazi kincset talál.

Érdekes **megnézned ezt a filmet**, nagyon jól összefoglalja a régészek munkáját a feltárástól a lelet feldolgozásáig.



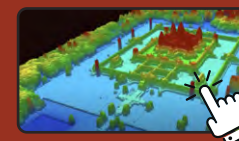
Ha közvéleménykutatást végeznénk arról, milyen eszközöket használnak a régészek, valószínűleg a legtöbb szavazat a lapátra és az ecsetre esne.

A technika fejlődésével azonban számtalan műszer segíti munkájukat, ezek közül csak néhány példát emelünk ki, amit más területekről ismerhetsz:



A LIDAR szkennerek egy optikai távérzékelő technika, amelyen lézersugarakkal tapogatták le a földfelszínt, és a visszaverődés alapján háromdimenziós képet készítenek. A legmodernebb adatfeldolgozási eljárások azt is lehetővé teszik, hogy a képekről eltávolítsák a felszíni növényzetet, erdőt.

Nézd meg, hogy működik!



RUMPERSDORF

Az ArcheON projekt keretében Rumpersdorf ásatási helyszínén is a LIDAR szkennert használják a Große Plischa (Nagy-tarkő) és a Brotriegel környékén. 2018 márciusában geofizikai vizsgálatokat végeztek itt és azt feltételezik, hogy a területen egy ma még meghatározhatatlan korszakból származó erődítmény maradványai, sírok, valamint egykori bányászatra utaló nyomok fordulhatnak elő. A szkennelés segítségével a feltárással kiszemelt területen olyan struktúrák ismerhetők fel, melyek alapján eldönthető, hogy a területen érdemes-e régészeti vizsgálatokat végezni.



A régészek rendkívül sok tudományterület szakembereivel, kutatási módszerével dolgoznak együtt. Statisztikai elemzéseket, kémiai analíziseket, geológiai, archaeobotanikai, archaeozoológiai, antropológiai vizsgálatokat használnak fel a régészeti jelenségek pontos meghatározásához.

Az ArcheON projektben a földben rejlő múltat kutatják kollégáink. A víz alatti régészet szépségéről, izgalmáról, nehézségéről biztosan láttál már dokumentum- vagy játékfilmet.

Egy rövidebb és egy hosszabb filmet mi is ajánlunk.



IDŐUTAZÁS AZ ARCHEON PROJEKTTEL

Mi ez az ArcheON projekt? Az Európai Unió az Interreg V-A Ausztria-Magyarország Program keretében támogatást nyújt olyan régészeti projektekhez az osztrák-magyar határ mentén, amelyekre a pályázóknak saját forrása kevés lenne. Ez a hat ásatási helyszín a térség őskori és római kori emlékeinek feltárással hozzájárul e két korszak mélyebb megismeréséhez. A projekt végén bárki ellátogathat és informálódhat a helyszíneken.

Mi ez a hat helyszín?

Ausztriában: Weiden bei Rechnitz, Burg, Schandorf,
Magyarországon: Dozmat, Sé, Szombathely



Nézd meg a térképen!

A projektek közül az elsővel, a LIDAR szkennert használatával már megismertétek, most következzen a többi.

SÉ – EGY KULTIKUS HELY MARADVÁNYAI

A mai Sé-Malomi dűlő kiemelten védett régészeti lelőhely, mivel a hétezer éves település a korszak jelentős történelmi, művészettörténeti és vallási emlékhelye. 1973-80 között, majd 1990-ben és 1995-96-ban végeztek itt ásatásokat. Ma a talaj erős eróziója miatt sok értékes lelet pusztul el, így az ArcheON projekt keretében szinte utolsó lehetőség adódik a körárokban kertelt teljes település kutatására, hogy pontos képe és szerkezete kirajzolódjon. A feltárással közelebb kerülünk a neolitikum emberének mindennapjaihoz, hitéletéhez és közvetlen környezetéhez.

Ahhoz, hogy a hely jelentősége érthető legyen, helyezzük el magunkat időben: az őskorban, ezen belül a neolitikumban (az újkőkorban, a lengyeli kultúra idején, Kr. e. 5000/4900-4500/4400) járunk.

Mekkora és milyen lehetett ez a település?

A korábbi ásatások alapján feltételezzük, hogy a terület körülbelül 7000 négyzetméter nagyságú, amelyet kettős körárok, fapaliszád és sáncból álló együttes védmű vett körül egy vagy két kapuval. Ezt csak jól szervezett közösségi munkával alakíthatták ki. (Ma ekkora alapterületen épülnek áruházak, raktárak és a legjobb nemzetközi középület díját elnyert Magyar Zene Háza.)



A házakat az uralkodó széljárásnak megfelelően tájolták, közöttük keskeny árkokban vezették el a csapadékvizet. Az épületek mellett hulladéktároló gödörök és szabadon álló kemencék helyezkedtek el.

Tudtad, hogy a napsugárzás figyelembevétele mellett ma is az egyik legfontosabb szempont az uralkodó szélirány a családi házak tájolásánál? Ha szívesen olvasnál erről, akkor klikk ide:



MILYEN HÁZTARTÁSI ESZKÖZEIK LEHETTEK?

Ma egy háztartásban a legkülönbözőbb barkács-, háztartási gépeket, edényeket, a kényelmünket, szórakozásunkat szolgáló tárgyakat találunk. Gondolj saját otthonodra, vedd számba, mi mindent tárolunk szekrényekben, fiókokban, polcokon. Valóban szükségesek mindegyik?

A neolitikumban a csiszolt kőeszközök – a csont- vagy fáfoglatba helyezett éles pengéjű sarlók, kések – mellett megjelentek az égetett kerámiaedények: a mindennapi használatra készült, durvább kivitelezésű, díszítetlen, kisebb-nagyobb fazekak, tálak, csuprok, bögrék, csészék, merítőkanalak és evőka-



Fotó: Tárczy Tamás

nalak. Kezdetben a vékonyfalú díszedények felületébe karcolták, később ráfestették a gazdag mintázatot. A festékeket porrá őrölt kagyló-, csiga- és tojás héjából, gyantákból, olajakból, növényi festékekből, vérből, szénből, okkerből, színes ásványokból készítették. Három- és négyszögletes alakú eszközökkel és mécsesekkel világítottak, melyekbe gyantával vagy olajjal itatott fakéreg kötegeket helyeztek.

Keresd meg a 3D sétákon (a 4. szinten) a séi restaurált műtárgyainkat és valld be őszintén, a tálak formája semmit sem változott az elmúlt évezredekben, sőt néhány edény kifejezetten hasonlít a kedvenc müzlis táladra.



MIK AZOK AZ IDOLOK?

A korszak jellegzetessége a körárkok, rondellák emelése, amelyek környékéről trónusok, mécsesek, állatalakos fedők és női, férfi agyagfigurák kerültek elő.

A kis szobrok, az idolkok formájának kialakítására jellemző az eltúlzott nemi jelleg (széles csípő, nagy mellek), a sematikus arc, a ruha és haj bekarcolt jelzése. Jelentős részüket feltételezhetően valamely szertartás során darabolták

fel, törték el és dobták hulladékgödörökbe. A régészek ezért azt feltételezik, hogy ezek a körárkok nem a településeket határolták, hanem valamely szakrális helyet jelöltek ki.

Az idolkok a kor ideáljai lehetnek? Ha jól megnézed formájukat, emlékeztetnek a mai celebvilágból például rá?



Fotó: Tárczy Tamás

Ha többet szeretnél tudni a település történetéről, klikk ide:

(2,55-9 percig a fenti téma)



SCHANDORF – HALOMSÍROK CSENDJE

Az ember földi életének vége a halál. Koronként, kultúránként eltérő a halottakkal való bánásmód, egy azonban sohasem változott az idők során – az elhunyt tisztelete, a végtisztesség megadása. A régészeknek a temetkezési helyek fontos tárgyi anyaggal szolgálnak egy-egy korszak vizsgálatához. Egyrészt a fizikai test eltemetésének módja, másrészt a test maradványai mellett található tárgyak utalnak az adott korszak, adott földrajzi helyen élő népcsoport, kisebb-nagyobb közösség szokás- és hitvilágára. Több esetben elárulják, mit gondoltak a földi lét utáni életről, mivel és hogyan segítették át a holtakat a túlvilágra. Az általánostól eltérő esetek is jelzés értékűek, például következtethetünk arra, hogy az elhunytat életében a közösség valamilyen okból kivette, vagy valamilyen esemény áldozata lett. Röviden ismételjük át, amit a temetkezési szokásokról már tanultál.

A rézkorban (Kr. e. 4500/4400-2800/2700) halottaikat ún. „alvópózban”, oldalra fektetve, mellkas felé felhúzott lábbal temették el a kis sírszámú családi vagy nagyobb temetőben. A sírokban talált tárgyak a közösség tagjai közötti anyagi különbséget jól mutatják. A hamvasztásos temetkezés a rézkor végére terjedt el.

A bronzkorban (Kr. e. 2700/2500-900/800) a gazdaság fejlődésével a vagyon és ezáltal a társadalom tagozódása is megtörtént. A vagyonos elitréteg életmódjára nemcsak viseleti szokásuk, lakhelyük elhelyezkedése, nagysága utal, hanem temetkezési kultuszuk is. Ebben a korban közel 50 kultúra váltotta egymást a Kárpát-medencében, amelyeknél a temetkezési szokásokban látnunk jelentős különbséget. A korai szakaszt a hamvasztásos temetkezés jellemzi, ahol az elhunyt mellé személyes tárgyait és díszedényekben ételt, italt tettek.

Vas megyében a korszakban a Rábától nyugatra a Gáta-Wieselburg-kultúra virágzott. A mai Ausztria és Csehország középső bronzkori településeivel kapcsolatot tartó kultúra temetkezési szokásáról tudható, hogy a 30-40 szabályos sírcsoportból álló temetőben halottaikat nem hamvasztották, hanem „alvópózban” helyezték el a sírokban. Az elhunytak mellett eszközöket, ékszereket találtak: a férfiak mellé bronztört, nyakukra bronz nyakperectet tettek, a nők ékszerei csigahéjakból, kagylókból, bronzgyöngyökből, csüngőkből készül-

tek. A kultúrához tartozó zsenyei kavicsbányában feltárt 23 sír azt is megmutatta, hogy a különböző társadalmi réteghez tartozókat más-más mennyiségű és anyagú tárgyakkal temették el. A „vezetőt” temették a legtöbb fémtárggyal, amelyek között arany ékszert is találtak. A zsenyei feltárás azért is bizonyult fontosnak, mert az egyik gyermeksírban talált bronz karperec a vérségi alapú társadalomszerveződésre utal. A temetőben az egyik sír közelében, szabályosan csoportokba rendezett, tíz edényből álló zárt gödröt is feltártak, amely a sírban eltemetett társadalmi rangját jelezhetette.

A középső és késő bronzkor fordulóján újabb népcsoportok érkeztek régióinkba, amelyeket jellemző temetkezési szokásukról neveztek el Halomsíros kultúrának.

A vaskor (Kr. e. 800 - 1. század vége) társadalmi vezetői haláluk után is rangjukhoz méltó temetési szertartásban részesültek. Ebben az időszakban a halott számára fából vagy kőből készült sírkamrát építettek, ami fölé hatalmas halmot hordtak. Vaskeresztes határában három nagyobb, változó méretű vaskori és római kori halmokból álló sírcsoportot ismerünk. A sírból evő- és ivókészletek, valamint a temetési ceremónia legimpozánsabb kellékei, a nagyméretű, díszes halotti urnák kerültek elő. A fényezett, grafitos szürke színű, feketére



fotó: Tártsy Tamás

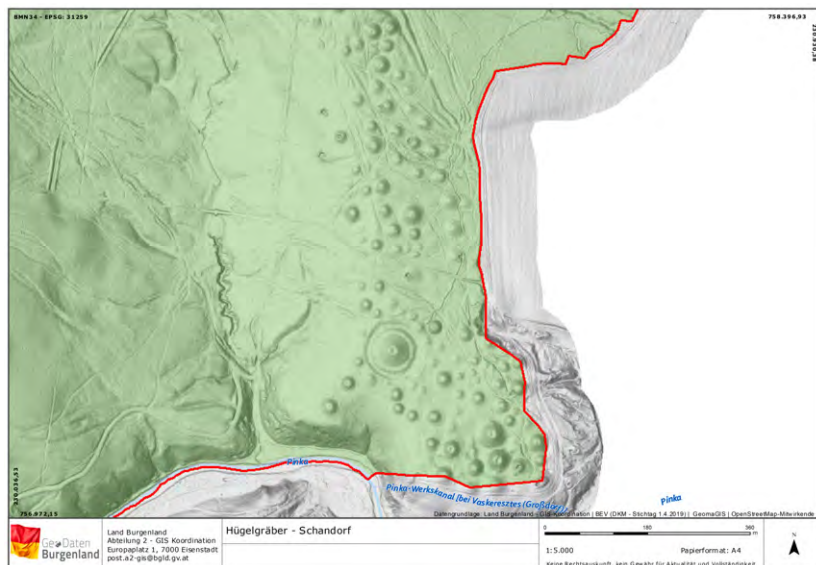
és vörösre festett, finoman kidolgozott edényen négy állatfej díszítést találunk, melyről réz- és bronzláncok csüngtek le.

A korszak hanyatlása után, a Kr. e. 7. és 6. század fordulóján már a halottak fölé nem emelnek halomsírokat.

Nézd meg a vaskeresztesi vitrint!

A Schandorf, Badersdorf, Felsőcsatár, Vaskeresztes, Burg és Eisenberg határában lévő hatalmas kiterjedésű halomsírmező több csoportból álló, közel 420 halommal rendelkezik. A római korhoz köthető 90 darabon kívül a többi a Hallstatt-kultúra időszakára datálható. A Schandorf határában lévő halom alatt kővel kirakott sírkamrában egy férfi elhamvasztott maradványait és gazdag tárgyi mellékletet találtak. A nagyméretű fekete és vörös festésű, bikafejes füllel díszített urnák mellett olyan jellegzetes bronz ruhatű is előkerült, amelyek alapján megállapítható, hogy a halottat Kr. e. 620 és 500 között helyezték a sírba. Az ArcheON projekt keretében a sírmező kutatása, részleges feltárása történik meg.

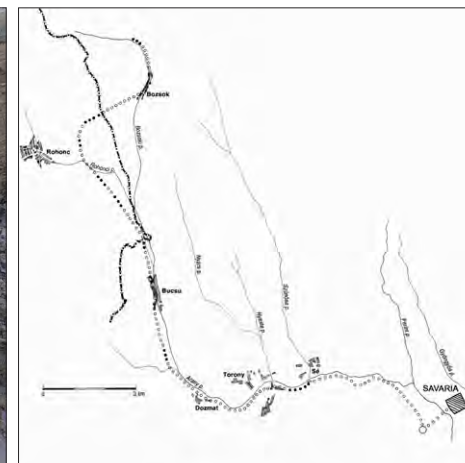
Nézd meg a kisfilmet!



DOZMAT – SAVARIA AQUAEDUCTUSA, AZAZ VÍZVEZETÉKE

Claudius császár uralkodása (Kr. u. 41 - 54) alatt Colonia Claudia Savariensium, azaz Savariaiak Claudiusi Colóniája néven alapítottak a rómaiak új várost, ahová a XV. Apollinaris legio veteránjait telepítették le.

A terület kijelölése és rituális körbeszántása után a műszaki alakulatok szinte azonnal munkához láttak: mérnökök jelölték ki az utakat, a felépítendő város falait, amelyek már az első faszerkezetű köz- és magánépületekkel együtt az első században megépültek. Az urbanizáció egyik alappillére, a víz- és csatornahálózatot, így Savaria aquaeductusát (vízvezetékét) is az előző építményekkel együtt tervezték és kiviteleztek.



Fotó: Anderkó Krisztián, Derdák Ferenc

A Szombathelytől északnyugatra található hegység több forrását is „befogalták”, vizét összegyűjtötték, és több mint 25 kilométer hosszú, földalatti vezeték segítségével juttatták el Savariába. Az aquaeductus a környék jellegzetes kőanyagából, kloritpalából készült, amelyből megközelítőleg 45.000 m³-t használtak fel az építés során. Hidrológiai számítások szerint a vezetéken át 80.000 m³ vizet juttattak Savariába naponta. A csatorna a Római Birodalom nagyobb vízvezetékéi közé tartozott méretei és szállítókapacitása

alapján. Az elmúlt évtizedek leletmentő ásatai során több szakasza is felszínre került Bucsú, Sé és Dozmat határában - nem egy esetben megrongált szerkezettel. Ezek a szakaszok több irányból, az egyes forrásfoglalási pontok felől érkeztek a római város felé, Dozmat térségében egyesültek és jutottak el Savaria területére. Sok esetben még ma is „működnek” és szállítják a dombok felől a vizet a völgybe.

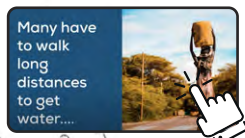
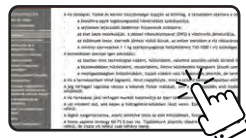


Nézd meg a feltárásról készült tudósítást!

Az ArcheON projekt keretében az aquaeductus régészettörténeti szempontból legjelentősebb szakaszának (Dozmat) feltárára került sor, amelynek eredményeként a keresztmetszeti és szerkezeti adatokból pontos számításokat lehet végezni az akkori lakosság vízellátottságára vonatkozóan. Az építéstörténeti kérdések mellett pedig irányának és helyzetének kutatásával tovább lehet pontosítani a csatorna – és ezáltal Savaria – történetét.

A víz a földi élet egyik legfontosabb és nélkülözhetetlen eleme.

Ismereteid felfrissítéséhez és bővítéséhez olvasd el és nézd meg:



BURG-VÁR ÉS A „VILLA RUSTICA”

Burg (Pinkaóvár) község területén több lelőhely is található, melyek közül kettő kiemelkedő. Az egyik helyszín Burg (magyarul: vár) vára, melynek telepéstörténeti gyökerei a bronzkorig nyúlnak vissza. A másik fontos építmény a burgi tó közvetlen közelében található, nem messze a schandorfi halomsírmezőtől. Ezen a helyen a földben rejtőző romok egy római villagazdaság (villa rustica) maradványai lehetnek, amely a római időkben valamilyen infrastrukturális szerepet is betölthetett. Elképzelhető, hogy mansióként (útállomásként) működött, s mint ilyen, közvetlenül a római út mentén az első pihenőhely volt Savariából Flavia Solva felé. Az ArcheON projekt keretében a „római villa” (villa rustica) lelőhelyének és a burgi hegyen található vár belső részének régészeti feltárára kerül sor.



A Római Birodalomban a meghódított területeken a római életvitel kialakításához római polgárok letelepedése vált szükségessé, ezek lettek azok a veteránok, akik 25 évnyi katonai szolgálatuk után földet kaptak az államtól.

A veteránok egy része nem a városban, hanem katonai szolgálatuk fejében kapott földbirtokaikon élt, amelyeken mezőgazdasági termeléssel foglalkozó villagazdaságok jöttek létre.

Álljon itt két példa régióinkból: a zsennyei és a parndorfi villa.

Az 1970-es években Zsenye határában egy nagyméretű villa néhány helyiségét sikerült feltárni, amelyek közül az egyik, nagyjából 20 négyzetméteres termet fekete-fehér kövekből kirakott mozaikpadlóval borították. A váltakozó színű, háromszögekből álló, kör alakú központi mintát növényi motívumok vesznek körül. A padlót valószínűleg észak-itáliai mesteremberek készíthették mintakönyv alapján a Kr. u. 1. és 2. század fordulóján.

Parndorfban a Kr. u. 1. és 2. század fordulóján épített villát folyamatosan használták és többször átépítették a késő római időszakig. Feltehetőleg ez a villa volt az egyik helyszíne a Kr. u. 307-ben megrendezett császártalálkozóknak, mivel az egyik utolsó bővítés a Kr. u. 4. század elejére tehető. A nagyméretű villa gazdagon díszített termeit padlófűtéssel látták el, szobáit színes falfestmények, a padlókat mozaikok borították. A fekete és fehér kövekből kirakott geometrikus padlóminták mellett mitológiai alakok (például a pegazuson lovagló Bellerophón) tűnnek fel.

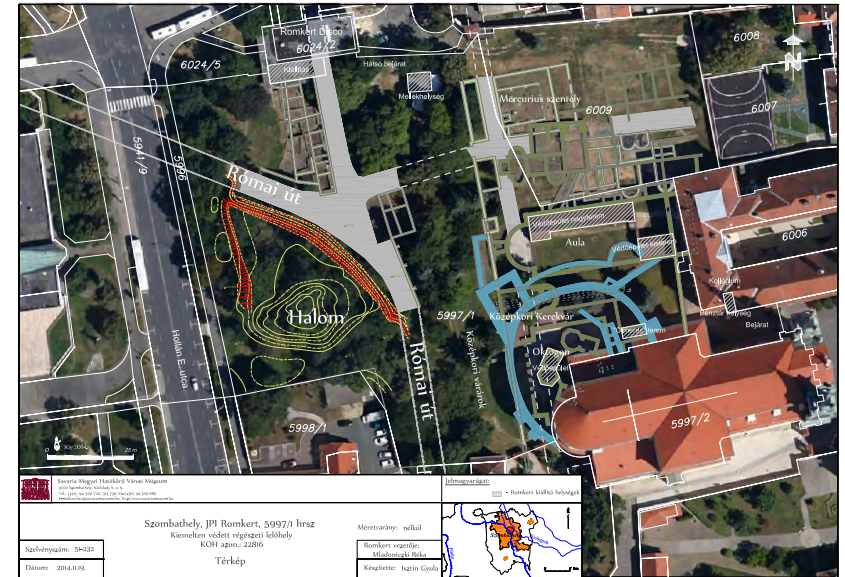
Nézd meg ezeket:



SZOMBATHELY – A ROMKERT

A szombathelyi Romkertben található római kori emlékek jelentős része 1938-ban a papi szeminárium épületének bővítésekor került elő. Az itt folyó ásatásokat Géfin Gyula pápai prelátus irányította. A Romkert területe és több évezredet átölelő épületmaradványai lehetővé teszik Szombathely történetének átfogó bemutatását: a kora római kortól (1-2. század) indulva a késő római koron (3-4. század) át, egészen a Karoling-korig és a 14-15. századi késő középkorig, esetenként a barokk és a jelen kori városi kép is tetten érhető. Az egykori városfalon belül található a Mercurius szentély, melyet a kora római periódus egyik legfontosabb épületeként tartanak számon. A 4. századi helytartói palota mellett a Romkert másik nevezetessége a Borostyánkő út és a mellette feltárt vámállomás, illetve kereskedő- és iparosnegyed. Ezek mindegyike az egykori városfalon kívül található.

Az ArcheON projekt keretében a szentély és a vámállomás feltárására kerül sor.



MERCURIUS SZENTÉLY

Képzeld el, hogy kereskedő vagy Savariában és éppen árut szállítanál a provincia valamelyik városába. Mit tennél az utazás előtt? A legbölcsebb az lenne, ha elmennél a városfalon belül, Savaria északnyugati részébe a Mercurius szentélybe. Mercurius római isten védelmezte a kereskedőket és utazókat. A szentélyt nem véletlen, hogy a vámállomás közelében találod, a várost elkerülő dél-északi irányú tranzitút közelében. A keleti bejáratú Mercurius szentély egy négyszögletes alaprajzú, oszlopokkal tagolt épület. Mercuriusnak szentelt oltárok, Mercurius ábrázoló relief, fogadalmi ólomszobrocskák, áldozati tálak, kancsók és füstölőtálak kerültek elő, amelyek szerint a templom a Kr. u. 1. század végére datálható.



Fotó: Tárczy Tamás

A VÁMHÁZ

A Borostyánkő úton zajló észak-déli nagy kereskedelmi forgalom a császári rendeletek alapján nem a városon keresztül haladt, hanem Savariát nyugatról kerülte el. (Lásd a mai nagyvárosok szélén kiépített körgyűrűket!) Az észak-nyugati külvárosban az Y alakú elágazásnál, a Borostyánkő út keleti oldalán vámállomás működött, amely a területen áthaladó kereskedelmi forgalmat felügyelte. A korábban előkerült feliratok alapján sejteni lehetett a létezéséről, de helyét a terület feltárásakor előkerült egyedülálló bronz vámbélyegző pontosította, amelynek kör alakú részén felirat található.

A VÁMBÉLYEGZŐ FELIRATA:

C(aius) TIT(ius) / ANT(onius) PECV/LIARIS CO/ND(uctor) VECT(igalis) OC/T(avae) PANN(oniarum) II(duarum)/ ANN(o) XIII.

Vagyis a keleti származású C(aius) Tit(ius) Antonius Peculiaris a két Pannóniában, azaz Felső- és Alsó-Pannóniában (Superior és Inferior) mint conductor (magán bérlő) már a tizenharmadik éve bérelte a vámbeszedés jogát.

Hosszú ideig egyedülálló volt a birodalom területén ez a bélyegző.

A 2018-as ásatásról szóló tudósítást [itt](#) láthatod.



Fotó: Savaria Múzeum

Hétezer évet tettünk meg az időben, térben alig negyven kilométert.

Mit gondolsz, mit írnak rólunk, korunkról majd 9020-ban?

A világon nagyon sokan dolgoznak azon, hogy minél pontosabban tárják fel az emberiség múltját. Ha érdekel a munkánk, látogass el hozzánk és bátran kérdezz!

FOGALOMTÁR

régészet: Az emberiség történelmét, kultúráját a régészet a feltárt tárgyi emlékek módszeres vizsgálatával végzi.

régészeti korszakok: A régészet módszereivel megállapított korszakbeosztás. A fő korszakok megkülönböztetésének alapja: a használt, alapvető nyersanyagok, technológiák, a gazdálkodási módszerek, kulturális elemek. A korszak hozzávetőleges idejét radiokarbonos, illetve dendrokronológiai vizsgálattal határozzák meg. A korok ideje különböző földrajzi helyeken eltérhet egymástól.

régészeti kultúra: Anyagi és szellemi műveltség meghatározása, amelyek azonos külső és belső jegyeket viselnek magukon, azonos időszakhoz köthetők, jól körülhatárolható földrajzi területen jelentkeznek. Nem minden esetben jelent népességet, népcsoportot.

régészeti tárgyak: a régészeti feltáráson előkerülő, dokumentált tárgyak (kerámiatöredékek, csontok, paticsdarabok, fémtárgyak, használati eszközök, csiszolt kövek, őrlőkövek, pattintott kőeszközök, organikus maradványok stb.)

régészet és társtudományok: történettudomány, antropológia, paleontológia (paleozoológia és paleobotanika), geológia, nyelvészet, művészettörténet

régészek és restaurátorok: A régészeti tárgyak csomagolás után kerülnek a restaurátorműhelybe. A restaurátorok tisztítják, konzerválják, lehetőség szerint restaurálják, amely során feltárul annak formája és nagysága.

vizsgálati minták: A régészeti tárgyak vizsgálatához minden esetben minták kerülnek felvételre a terepi munkák alatt. Faszént C-14-es kormeghatározáshoz, földmintákat pollenanalízishez, organikus maradványokat botanikai elemzésre, famintákat fajmeghatározáshoz vagy dendrokronológiai kormeghatározáshoz, őrlőkövekből mintákat fitolitelemzéshez, talajmintákat geokémiai elemzéshez.

FELHASZNÁLT ÉS AJÁNLOTT IRODALOM

- Csapláros Andrea, Sosztarits Ottó:** Múlt a jelenben – Savaria, Szülőföld Kulturális, Sport és Örökségvédelmi Egyesület, Szombathely, 2016.
- Farkas Csilla (Hrsg.):** Időcsiga. Újabb eredmények Vas megye őskorának kutatásában – Zeitschnecke. Neue Forschungsergebnisse zur Vorgeschichte vom Komitat Vas. Szombathely, 2011.
- Károlyi Mária:** Napszülöttek. Savaria földjének ősi kultúrái a rómaiak előtt. Szombathely, 2004.
- Kiss Gábor, Mladoniczki Réka, Tárczy Tamás:** J.P.I. ROMKERT VEZETŐ (kézirat, 2014.)
- Nagy Marcella:** Változó kultúrák a változó tájban (kézirat, 2015.)
- Szilasi Attila Botond:** Vas megye és Burgenland őskori és római kori régészeti története. (kézirat, 2020.)
- Anderkó Krisztián:** Savaria vízvezetéke. Savaria a Vas Megyei Múzeumok Értesítője 30, 2006, 9-46.
- Buócz Terézia:** Római kori villa Zsennyén. Savaria a Vas Megyei Múzeumok Értesítője 30, 2006, 47-92.
- Ilon Gábor:** Szombathely őskori településtörténetének vázlata. Avagy a római kor előtt is volt élet. Szombathely, 2004.
- Károlyi Mária:** A korai rézkor emlékei Vas megyében. Szombathely, 1992.
- Kiss Gábor, Tóth Endre és Zágórhidi Czigány Balázs:** Savaria – Szombathely története a város alapításától 1526-ig. Szombathely, 1998.
- Mladoniczki Réka:** Római kori településhálózat Savaria területén. Vas megyei régészeti életem 54, 2016, 79-90.
- Sosztarits Ottó:** A szombathelyi Fő tér kutatásáról. [HUN] (About the Survey of the Main Square, Szombathely.) In: Savaria 23/3 (1998) 97 – 101.
- MAGYAR RÉGÉSZET AZ EZREDFORDULÓN,** Főszerkesztő – Visy Zsolt, Felelős szerkesztő – Nagy Mihály, Budapest, Teleki László Alapítvány, 2003.
- RÉGÉSZETI KÉZIKÖNYV** - Szerkesztők: Gróf Péter, Horváth Ferenc, Kulcsár Valéria, F. Romhányi Beatrix, Tari Edit, T. Biró Katalin, Főszerkesztő: Müller Róbert - Kiadja a Magyar Régész Szövetség, Budapest 2011.
- Eibl, Magdalena:** Untersuchungen zu den norisch-pannonischen Hügelgräbern. Saarbrücken, 2014.

- Herdits, Hannes (Hrsg.):** Neue Strassen auf alten Pfaden. Archäologie und Straßenbau im Burgenland. Eisenstadt, 2018.
- Saria, Balduin:** Der Mosaikenfund von Parndorf zwischen Parndorf und Bruckneudorf. Burgenländische Heimatblätter 13, 1951, 49-65.
- Sauer, Franz:** Eisen – Gräber – Trinkgelage. Die Hallstattkultur und das Burgenland. Fundberichte aus Österreich Materialhefte A, Sonderheft 24, 2015.
- Tiefenbach, Josef (Hrsg.):** Die Bersteinstraße. Evolution einer Handelsroute. Eisenstadt, 2018.





Kiadó: Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum

Felelős: Csapláros Andrea, múzeumigazgató

Grafika és tördelés: Compass Web & Média Kft.

Dátum: 2020.

Jelen e-kiadvány az INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Program keretében megvalósuló ArcheON (ATHU121 számú) régészeti projekt keretében készült. A projekt az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával valósul meg.